Спеціалізованій вченій раді Д 17.051.07

Запорізького національного університету

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента

Бараненка Дмитра Володимировича

на дисертацію Недохлєбова Івана Івановича на тему «Інформаційна безпека України в умовах сучасних загроз: організаційно-правові аспекти», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення Україна перебуває у складних соціально-політичних умовах, які поглиблюються збройною агресією та наявністю тимчасово окупованих територій. У зв'язку з цим, безпековий вимір вимагає кардинального перегляду та оновлення законодавчої і організаційної основи. Слід виходити з того, що національна безпека складається з окремих елементів, які на сьогодні не достатньо розвинені. Одним з таких елементів є інформаційна безпека, яка тільки нещодавно набула статусу самостійної складової національної безпеки. Вбачається, що така ситуація склалася внаслідок відсутності попереднього наукового обгрунтування її природи та окремих методологічних засад забезпечення. Також наявні проблеми, пов'язані з відсутністю комплексного досвіду протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам в умовах гібридної інформаційної війни проти України з боку держави-агресора. З огляду на це, тема дисертаційного дослідження Недохлєбова Івана Івановича є достатньо актуальним напрямком наукового пошуку.

Дисертація виконана відповідно Стратегії національної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року

№ 392/2020, а також Стратегії інформаційної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 21 грудня 2021 року № 685/2021 на підставі рішення Ради національної безпеки і оборони України. У цьому також розкривається актуальність теми дисертаційного дослідження, оскільки пріоритетні напрями розвитку держави, повинні мати своє наукове обґрунтування.

Цінність творчого пошуку автора також полягає у тому, що дисертація виконана з урахуванням науково-теоретичних досліджень різних галузей юридичної науки, аналізу чинних нормативно-правових актів, які регулюють процес формування і реалізації заходів забезпечення інформаційної безпеки. Саме це й дозволило дисертанту сформулювати пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України у сфері інформаційної безпеки.

Мета і завдання дослідження, їхня постановка та послідовність дозволяють розкрити основний зміст теми дисертації. Об'єкт та предмет дослідження сформульовані достатньо чітко та зрозуміло, що і дозволило комплексно проаналізувати поставлену проблему, не виходячи за межі наукової спеціальності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертації. Гіпотезою дисертаційного дослідження є те, що на сучасному етапі відсутні комплексні наукові праці, у яких розкриваються особливості забезпечення інформаційної безпеки України в умовах сучасних загроз. В рамках вирішення цієї проблеми запропоновано низку теоретичних положень, змін та доповнень до вітчизняного законодавства, спрямованих на розвиток теорії інформаційного права України. За методологічну основу дослідження взято системний підхід до визначення сучасного стану законодавства і практики реалізації політики у сфері захисту національних інтересів держави, суспільства та особистості в інформаційній сфері.

Теоретичною базою дослідження стали роботи вітчизняних і

зарубіжних науковців, в яких викладені фундаментальні положення про категорію «інформаційна безпека». Під час дослідження, також були використані і праці відомих теоретиків права, а також визнаних учених-адміністративістів, які надали дослідженню комплексності, достовірності та об'єктивності.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими, з точки зору логіки та методології наукового дослідження. Їхньому отриманню передувала значна робота з аналізу нормативних актів, вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, в яких висвітлюються питання забезпечення інформаційної безпеки держави. Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, узагальнених практичних матеріалів й відповідних наукових методів. Це дозволило дисертанту сформулювати низку важливих наукових положень, пропозицій, висновків та рекомендацій.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів дослідження, наукових оцінок, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень та висновків, які складають основний зміст дисертаційної роботи Недохлєбова Івана Івановича, в значній мірі зумовлюється актуальністю обраної теми та вдалим напрямом дослідження. Дійсно, рецензована наукова робота є комплексним дослідженням організаційно-правових аспектів забезпечення інформаційної безпеки України в умовах сучасних загроз. У дисертації порушені не досліджені раніше наукові і практичні задачі, розв'язання яких дозволило одержати цікаві з наукової точки зору результати і сформулювати чимало авторських пропозицій та класифікацій. З урахуванням цього, можна стверджувати, що новизна дисертаційного дослідження проявляється як у самому підході до досліджуваних питань, так і в запропонованому розв'язанні важливих наукових проблем.

У **першому розділі** дослідження автор здійснює теоретико-правовий аналіз інформаційної безпеки України як складової національної безпеки.

Цей розділ є своєрідним фундаментом подальшого наукового осмислення структури, механізма та системи суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки.

У цьому розділі здобувач досить вдало відзначає, що інформаційна безпека є самостійною складовою національної безпеки України, адже національні інтереси держави пов'язані з питаннями, які мають визначальне значення для суверенітету і незалежності держави (захист державної таємниці, протистояння інформаційному тероризму, захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних мережах тощо).

Досить позитивно сприймається думка автора стосовно того, що в структурі національної безпеки України інформаційна безпека має певний інтегруючий характер, адже питання інформаційного забезпечення інших напрямів державної політики частково вирішуються у процесі інформаційної діяльності (формування систем захисту інформації, інформаційно-аналітичне забезпечення органів виконавчої влади тощо).

Не можна не погодитися з дисертантом в частині того, що принципи інформаційної безпеки наділені універсальністю та міжінституціональністю, оскільки дозволяють визначити засади діяльності щодо забезпечення інтересів різних суб'єктів (держава, суспільство, особистість).

У **другому розділі** дисертації автор досліджує організаційну структуру та механізм забезпечення інформаційної безпеки України.

На підставі комплексного наукового аналізу дисертант пропонує наступне визначення адміністративно-правового механізма забезпечення інформаційної безпеки: сукупність формалізованих методів та форм, які реалізуються уповноваженими суб'єктами на постійній основі з метою впливу на сферу інформаційної діяльності задля забезпечення належного рівня захисту національних інтересів та створення умов реалізації права на інформацію усіма учасниками інформаційних правовідносин.

Так само позитивно сприймається думка автора щодо необхідності поділу суб'єктів інформаційної безпеки в залежності від їхнього правового

статусу на наступні групи: стратегічні суб'єкти (визначають концептуальні питання, тобто ідеологічні засади політики держави у сфері інформаційної безпеки); розпорядчі суб'єкти (безпосередньо відповідають за реалізацію державних стратегій інформаційної безпеки); контролюючі суб'єкти (забезпечують додержання законодавства у сфері інформаційної безпеки).

Досить вдало автор систематизує наступні особливості структури інформаційної безпеки: наявність взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів; обмеженість означених елементів нормативно-правовими рамках; автономність структурних елементів; відповідність елементів структури завданням держави на кожному рівні організаційно-правового забезпечення захисту інформації.

У **третьому розділі** дослідження автор визначає та характеризує напрями удосконалення організаційно-правових засад забезпечення інформаційної безпеки України.

На позитивну оцінку заслуговує пропозиція автора щодо розбудови моделі громадського інформаційного врядування, яка повинна формуватися на основі наступних принципів: залученість громадськості до питань розробки і реалізації політики забезпечення інформаційної безпеки; надання громадськості широкого кола повноважень (консультативно-дорадчих, правозастосовних, контрольних, інформаційно-методичних); обопільна відповідальність влади та громадськості за забезпечення належного рівня інформаційної безпеки; підзвітність усіх суб'єктів інформаційної безпеки (влада та громадянське суспільство); пріоритетність прогнозування і попередження загроз інформаційній безпеці.

Автор доволі комплексно та вдало систематизує наступні ознаки процесу оцінювання рівня забезпечення інформаційної безпеки України: формалізованість (наявність чіткої нормативно-правової регламентації методик оцінювання); системність (необмеженість процесу оцінювання відповідними строками або періодами розвитку суспільних відносин); цілеспрямованість (наявність чіткої мети, яка у подальшому забезпечить

очікувані результати); комплексність (врахування специфіки різних рівні інформаційної безпеки та відповідних інформаційних потреб учасників правовідносин); адаптивність (здатність системи пристосовуватися під зміни контексту загроз та змін у правовому регулюванні).

Практична і теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження. У роботі Недохлєбова Івана Івановича сформульовано важливі для науки інформаційного права теоретичні висновки й практичні рекомендації. Вони можуть бути використані у правотворчій і правозастосовній діяльності, а також у навчальному процесі.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Оцінюючи, в цілому позитивно дисертацію Недохлєбова Івана Івановича, слід зазначити, що деякі її положення є спірними та потребують додаткової аргументації.

1. Додаткової аргументації потребує наведена на сторінці 42 дисертаційного дослідження теза відносно того, що порушення функціонування інформаційних мереж можуть мати транснаціональні наслідки.

2. На сторінці 90 дисертації автор зазначає, що окремі елементи структури інформаційної безпеки відповідають завданням держави на кожному рівні організаційно-правового забезпечення захисту інформації. Вбачається, що ця теза вимагає додаткової аргументації.

3. Досліджуючи зарубіжний досвід забезпечення інформаційної безпеки, автор чомусь не надав належної уваги законодавству інших країн.

Викладені зауваження переважно мають дискусійний характер і тому суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю питань, що підняті автором. Наявність таких дискусійних питань є свідченням творчого характеру роботи та спроби вирішення теоретично складних і практично важливих проблем, що мають суттєве значення для науки інформаційного права. Розроблені в дисертації ідеї можуть бути базою

для подальшого плідного дослідження теми.

Висновок щодо рецензованого дослідження. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Автореферат дисертації відповідає змісту дисертації й повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію оформлено відповідно до вимог встановлених Міністерством освіти і науки України.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація «Інформаційна безпека України в умовах сучасних загроз: організаційно-правові аспекти» є самостійним, цілісним, завершеним, комплексним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, запропоновано нове вирішення наукової проблеми, що полягає в комплексному аналізі стану та визначенні перспектив розвитку механізмів забезпечення інформаційної безпеки України. Робота відповідає вимогам, які закріплені у п. п. 9, 10, 12-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – Недохлєбов Іван Іванович – на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і історії держави і права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова **Д. В. Бараненко**